

9. Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні : Наказ МВС України від 7 липня 2017 р. № 575. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0937-17>.

10. Баєв О.Я. О методических основах расследования насильственных преступлений. *Актуальные вопросы уголовного права, процесса и криминалистики* : сб. науч. тр. Калининград, 1998. 86 с. С. 74.

11. Про звернення громадян : Закон України від 2 жовтня 1996 р. № 393/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 47. Ст. 256.

12. Бекетов М.Ю. Следователь органов внутренних дел и милиция: взаимодействие при расследовании преступлений : учеб. пособие. Москва : Щит-М, 2004. 96 с.

13. Иванов В.В. Методические рекомендации по совершенствованию взаимодействия следователя с оперативными подразделениями органов внутренних дел при раскрытии и расследовании преступлений. Чернигов, 1997. 34 с.

14. Озерський І.В. Взаємодія слідчого з органом дізнання (організаційно-правовий та психологічний аналіз) : монографія. Київ, 2004. 217 с.

15. Пивоваров В.В., Щербина Л.І. Взаємодія органів досудового слідства та дізнання при розслідуванні кримінальних справ : монографія. Харків : Право, 2006. 176 с.

16. Взаємодія при розслідуванні економічних злочинів : монографія / Кол. авт.: А.Ф. Волобуєв, І.М. Осика, Р.Л. Степанюк та ін.; за заг. ред. А.Ф. Волобуєва. Харків : Курсор, 2009. 320 с.

17. Криміналістика : навч. посібник / за ред. А.Ф. Волобуєва. Київ, 2011. 504 с.

СЕЗОНОВ В. С.,

кандидат юридичних наук,
старший судовий експерт
(Харківський науково-дослідний
експертно-криміналістичний центр
Міністерства внутрішніх
справ України)

УДК 343.982.32:621.794.425

ПРАВОВІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ КОМПЛЕКСНОГО ЕКСПЕРТНО-КРИМІНАЛІСТИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ

Стаття присвячена аналізу правових підстав проведення криміналістичного дослідження ідентифікаційних номерів транспортних засобів і документів, що їх супроводжують, та організаційних основ його проведення. Обґрунтовано доцільність всебічної переробки, внесення суттєвих змін, вилучення застарілих положень, внутрішнього узгодження та рубрикації чинних правових норм стосовно транспортних засобів.

Ключові слова: транспортний засіб, нормативно-правове регулювання, методика криміналістичного дослідження, судова експертиза.

Проведен аналіз правових основаних, касаючихся криміналістического исследования идентификационных номеров транспортных средств, и сопроводительных документов. Обоснована необходимость усовершенствования правового обеспечения, организационных мероприятий и кодификации правовых актов, касающихся транспортных средств.

Ключевые слова: транспортное средство, нормативно-правовое регулирование, методика криминалістического исследования, судебная экспертиза.

The article analyzes legal documents relating to forensic investigation of vehicle identification numbers and accompanying documents. The necessity of improving the legal support, organizational measures and codification of legal acts relating to vehicles has been substantiated.

Key words: vehicle, legal regulation, forensic investigation methodology, forensic examination.

Вступ. Належне нормативно-правове регулювання експертної діяльності є важливою передумовою забезпечення законності в цій сфері. Закономірно, що найбільш ґрунтовно та всебічно врегульовано судово-експертну діяльність, яка має найбільше значення у вирішенні завдань судочинства. Конституцією України (п. 14 ч. 1 ст. 92) встановлено, що засади судової експертизи визначаються виключно законами України [1]. У процесуальних кодексах суттєву увагу приділено регламентації судових експертиз у відповідному судочинстві. Проведення судової експертизи транспортних засобів поза межами судочинства, які мають превентивний характер і здійснюються під час проведення реєстраційних процедур, не підкріплено достатнім правовим підґрунтям, що призводить до великої кількості непорозумінь, скарг із боку громадян і потребує окремого вивчення.

Постановка завдання. Метою статті є дослідити та проаналізувати правові та організаційні основи проведення комплексного експертно-криміналістичного дослідження транспортних засобів, яке проводиться не тільки в рамках кримінальних проваджень, але й з метою запобігання правопорушенням під час здійснення реєстраційних процедур транспортних засобів; окреслити шляхи та виробити рекомендації щодо вдосконалення чинного законодавства в цій сфері.

Результати дослідження. Наукові та методологічні засади судової експертизи висвітлено у працях таких учених, як Г.К. Авдєєва, О.М. Бандурка, В.Г. Гончаренко, Л.М. Головаченко, І.В. Гора, М.В. Даньшин, О.І. Жеребко, В.А. Журавель, А.В. Іщенко, В.В. Коваленко, Н.І. Клименко, І.П. Красюк, В.К. Лисиченко, С.І. Перлін, І.А. Петрова, І.В. Пиріг, та інших вітчизняних науковців. Деяким питанням криміналістичного дослідження транспортних засобів присвячені роботи таких науковців, як В.В. Бондаренко, М.Ю. Будзієвський, С.Й. Гонгало, С.В. Данець, І.І. Колеснік, Г.А. Кушнір, М.М. Макаренко, Г.В. Прохоров-Лукін, А.В. Старушкевич, Р.В. Тополя, М.А. Федосєєв, С.О. Шевцов тощо. Проте сучасного наукового аналізу нормативно-правового забезпечення комплексного експертно-криміналістичного дослідження транспортних засобів та організаційних питань щодо його проведення досі не здійснювалось.

Аналіз положень КПК України дає змогу стверджувати, що за призначенням експертиза є процесуальною слідчою (розшуковою) дією, порядок якої визначений ст. ст. 242–245 КПК України. Відповідно до §5 гл. 3 КПК України, експерт належить до інших учасників кримінального провадження, права та обов'язки якого закріплені у ст. 69, а відповідальність – у ст. 70. Також у ст. 79 КПК України визначено підстави для відведення експерта, у ст. 80 – ініціатори подання відповідної заяви, стадії та терміни її подання, у ст. 81 – порядок вирішення питання про відвід [2].

Поняття і зміст висновку експерта закріплено у ст. 101 і ст. 102 КПК України. При цьому, за ч. 8 ст. 101 КПК України, якщо для проведення експертизи залучається кілька

експертів, вони мають право скласти один висновок або окремі висновки. На наш погляд, тлумачити цю норму слід саме в закріпленні можливості призначення комплексних експертних досліджень, хоча безпосередньо в чинному КПК України відсутнє положення, що визнає комплексні судові експертизи (так само, як і комісійні, повторні, додаткові).

До визначених КПК України організаційних основ експертизи, які зумовлюють особливості організації комплексного судово-експертного дослідження транспортних засобів, доцільно віднести такі:

- 1) необхідність слідчому або прокурору чи іншому представнику сторони обвинувачення або стороні захисту звернутись із відповідним клопотанням до слідчого судді чи суду;
- 2) вивчення клопотання слідчим суддею, під час якого він має право визнати обов'язковою присутність сторони кримінального провадження у розгляді клопотання за суттю;
- 3) розгляд клопотання, під час якого слідчий суддя за клопотанням учасників розгляду або за власною ініціативою має право заслухати будь-якого свідка чи дослідити будь-які матеріали, що мають значення для вирішення клопотання;
- 4) ухвалення рішення, в якому слідчий суддя має самостійно визначити експерта, якого необхідно залучити, або експертну установу, якій необхідно доручити проведення експертизи (ст. 244 КПК України).

На відміну від чинного КПК України, окремі питання проведення комплексних експертиз наявні в інших кодифікованих законах, зокрема таких: КАС України (наприклад, ст. ст. 68, 101–113, 207, 221 та інші) [3], ГПК України (ст. ст. 69–70, 98–109 та інші) [5], ЦПК України (зокрема, ст. ст. 72, 73, 102–115, 224 та інші) [6].

Крім кодифікованих законів, засади судової експертизи визначаються також Законом України «Про судову експертизу», згідно зі ст. 7 якого судово-експертну діяльність у кримінальному провадженні здійснюють державні спеціалізовані установи, виключно якими здійснюється судово-експертна діяльність. Водночас Законом передбачена можливість здійснення судово-експертної діяльності судовими експертами, які не є працівниками зазначених установ, та іншими фахівцями (експертами) з відповідних галузей знань. У ст. 7-1 цього Закону визначаються підстави проведення судової експертизи – відповідне судове рішення чи рішення органу досудового розслідування або договір з експертом чи експертною установою – якщо експертиза проводиться на замовлення інших осіб [5].

Вважаємо доцільним доповнити Закон України «Про судову експертизу» окремою нормою (статтею), в якій треба закріпити загальні для будь-якої галузі судочинства положення щодо комплексної та інших видів судових експертиз і експертних досліджень, адже єдине розуміння сутності комплексної експертизи унеможливить плутанину в умовах конкуренції норм. Тим більше, що окремі положення щодо комплексних експертиз містяться не лише у різних кодифікованих законах, але й підзаконних нормативно-правових актах. Серед них треба виділити, насамперед, Постанову Пленуму Верховного Суду України від 30.05.1997 р. № 8 «Про судову експертизу в кримінальних і цивільних справах» (п. 12 і п. 13), Інструкцію про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень, затверджену Наказом Міністерства юстиції України від 08.20.1998 р. № 53/5 (п.п. 1.2.11, 4.1–4.8), Інструкцію з організації проведення та оформлення експертних проваджень у підрозділах Експертної служби МВС України, затверджену Наказом МВС України від 17.07.2017 р. № 591 (п. 8 і п. 12).

На нашу думку, усуненню цих невідповідностей сприятиме доповнення Закону України «Про судову експертизу» окремою статтею 1¹ «Комплексна експертиза» такого змісту: «Комплексна експертиза – це дослідження, що проводиться не менш як двома експертами різних галузей знань або різних напрямів у межах однієї галузі знань».

Згідно з Положенням про Експертну службу Міністерства внутрішніх справ України, затвердженим Наказом МВС України від 03.11.2015 р. № 1343, Експертна служба визначає порядок організації та проведення експертиз і досліджень, оформлення висновків, порядок прийому, обліку, зберігання та повернення ініціаторам об'єктів дослідження [7].

Інструкцією з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопо-

рушенням, їх виявленні та розслідуванні до повноважень начальника слідчого управління ГУНП віднесено організацію взаємодії слідчих та Експертної служби [8].

У п. п. 4.5–4.6 Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень визначено особливості організації виконання комплексної експертизи, до яких, зокрема, слід віднести такі: 1) право керівника експертної установи доручити проведення досліджень відповідним підрозділам експертної установи та визначити провідний серед них підрозділ; 2) право керівника провідного підрозділу за погодженням із керівниками інших підрозділів сформувати комісію експертів і призначити голову експертної комісії; 3) організаційні функції експерта, призначеного головою комісії [9].

Відповідно до п. 12 Інструкції з організації проведення та оформлення експертних досліджень у підрозділах Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України, судовими експертами проводяться комплексні судові експертизи згідно з процесуальним законодавством, а в п. 8 встановлено вимоги щодо змісту відомостей у документі про призначення комплексної судової експертизи, зокрема тих, що характерні саме для цього виду експертиз та відрізняють їх серед інших [10].

Експертно-криміналістичне дослідження транспортних засобів передбачає дослідження експертом не тільки безпосередньо транспортних засобів, але й супровідних документів. Зазначене зумовлює специфічність цього виду експертного дослідження та його автоматичне віднесення до середньої складності чи складних (особливої складності) експертиз. Зазначене впливає з положень аналізованої Інструкції, згідно з якими необхідність під час проведення судових експертиз та експертних досліджень досліджувати значну кількість однорідних чи/і різноманітних об'єктів, вирішувати більше трьох запитань, застосовувати більше трьох загальнонаукових і/або спеціальних методів дослідження визначає їх характер, а саме як експертиз середньої складності чи складних (особливої складності). Від ступеня складності дослідження врешті-решт залежатиме також строк її проведення – від 10 днів і більше (п. п. 14–15 аналізованої Інструкції), що мають враховувати слідчі, приймаючи рішення про необхідність використання спеціальних знань із метою комплексного дослідження транспортних засобів і документів, що їх супроводжують. Водночас проведення комплексної експертизи дає змогу скоротити час дослідження порівняно з послідовним проведенням ряду окремих експертиз [10].

Положення розділу II Інструкції про порядок проведення криміналістичних досліджень транспортних засобів і реєстраційних документів, що їх супроводжують, регламентують організацію проведення дослідження транспортних засобів і реєстраційних документів працівниками Експертної служби МВС України. Зокрема, дослідження цих об'єктів проводиться на письмову вимогу власника або уповноваженої ним особи, при цьому дослідженню передуюче перевірці відповідності облікових даних транспортного засобу. У розділах III та IV зазначено порядок, методи та обсяги досліджень, оформлення їх результатів тощо [11].

У розділі II Інструкції з організації взаємодії підрозділів Експертної служби МВС із територіальними органами з надання сервісних послуг МВС передбачено можливість у визначених законодавством випадках проводити експертне дослідження ідентифікаційних номерів транспортних засобів і реєстраційних документів із метою визначення їх справжності, а також проводити огляд транспортних засобів із метою звірення ідентифікаційних номерів їх складових частин із номерами, зазначеними в поданих власником або уповноваженим представником реєстраційних документах, з учиненням відповідної відмітки або складанням акта огляду транспортного засобу [12].

При цьому експертне дослідження транспортних засобів і реєстраційних документів здійснюється на підставі відповідної заяви власника в порядку, визначеному Порядком надання підрозділами Міністерства внутрішніх справ, Національної поліції та Державної міграційної служби платних послуг, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України від 4 червня 2007 р. № 795 [13].

Стосовно цього аспекту зазначимо, що нинішня ситуація з недостатністю нормативно-правового регулювання питань щодо повноважень судового експерта під час

огляду транспортного засобу в рамках його державної реєстрації значно знижує ефективність превентивної діяльності. Відповідно до чинного законодавства немає жодних відмінностей між поняттями «експертний огляд» і «експертне дослідження». Які дії судового експерта допустимі в межах огляду, а які можуть проводитись під час експертного дослідження (наприклад, хімічне, електрохімічне травлення, частковий демонтаж елементів та інші руйнівні методи дослідження) – це питання потребує роз'яснення на законодавчому рівні. Також проблемними залишаються питання щодо відсутності інструкції щодо реагування експерта на встановлені під час огляду факти зміни ідентифікаційних номерів і документів, його подальшої участі в огляді місця події як спеціаліста, а також залучення у кримінальному провадженні як експерта тощо [14, с. 167].

Порядок державної реєстрації (перереєстрації), зняття з обліку автомобілів, автобусів, а також самохідних машин, сконструйованих на шасі автомобілів, мотоциклів усіх типів, марок і моделей, причепів, напівпричепів, мотоколясок, інших прирівняних до них транспортних засобів і мопедів (затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 7 вересня 1998 р. № 1388) передбачає з метою визначення справжності ідентифікаційних номерів транспортного засобу та реєстраційних документів на транспортний засіб (інших документів, які є підставою для реєстрації транспортного засобу) проведення експертного дослідження [15]. Видачу висновку такого дослідження віднесено до Переліку платних послуг, які надаються підрозділами Міністерства внутрішніх справ, Національної поліції України [16].

Висновки. Враховуючи значний обсяг нормативно-правового забезпечення судово-експертної діяльності загалом і комплексного експертно-криміналістичного дослідження транспортних засобів зокрема, вважаємо за доцільне виділити в цьому аспекті загальний і спеціальний рівні організації. Загальним треба вважати рівень організації судово-експертної діяльності взагалі, а спеціальним – організацію проведення певних судових експертиз у конкретному кримінальному провадженні.

На загальному рівні така діяльність в Україні здійснюється:

1) міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади, до сфери управління яких належать державні спеціалізовані установи, що здійснюють судово-експертну діяльність (організація науково-методичного забезпечення судово-експертної діяльності та організаційно-управлінські засади діяльності державних спеціалізованих установ);

2) Координаційною радою з проблем судової експертизи при Міністерстві юстиції України (розгляд найважливіших питань розвитку судової експертизи, що мають міжвідомчий характер);

3) органами, які здійснюють атестацію та державну реєстрацію методик проведення судових експертиз;

4) Міністерством юстиції України (ведення Державного реєстру атестованих судових експертів, видання міжвідомчого науково-методичного збірника «Криміналістика та судова експертиза» та інше);

5) Міністерством внутрішніх справ України (організація проведення судової експертизи в кримінальних справах, організація науково-методичного забезпечення судово-експертної діяльності та інше);

6) керівниками слідчих управлінь Головних управлінь Національної поліції (організація взаємодії слідчих та Експертної служби).

На спеціальному рівні ця діяльність здійснюється:

1) особою чи органом, які призначають або замовляють судову експертизу;

2) експертною установою чи/і судовим експертом або іншим фахівцем із відповідних галузей знань, які уповноважені проводити певну експертизу відповідно до закону.

Отже, на спеціальному рівні організація комплексних експертно-криміналістичних досліджень транспортних засобів покладається, з одного боку, на ініціаторів їх проведення – сторону кримінального провадження, органи досудового розслідування, прокуратуру, суд, та, з іншого боку, на суб'єктів їх проведення – державні спеціалізовані установи, які здійснюють судово-експертну діяльність, пов'язану з проведенням криміналістичних експертиз.

На кожному рівні організація судових експертиз та експертних досліджень реалізується через конкретні організаційні заходи відповідних суб'єктів. Спеціальний організаційний рівень комплексного експертно-криміналістичного дослідження транспортних засобів і документів, що їх супроводжують, залежить від загального рівня організації судово-експертної діяльності в Україні.

Правову основу комплексного експертно-криміналістичного дослідження транспортних засобів становлять Конституція України, кодифіковані закони та постанови Кабінету Міністрів України, а також численні підзаконні нормативно-правові акти та міжнародні договори. Ця безліч нормативних актів потребує всебічної переробки, внесення суттєвих змін, вилучення застарілих положень, внутрішнього узгодження та рубрикації. Доцільним є розроблення нового кодифікованого документа щодо транспортних засобів, який мав би офіційний статус закону із своїм специфічним змістом.

Для єдиного розуміння сутності комплексної експертизи в усіх галузях судочинства є потреба доповнити Закон України «Про судову експертизу» ст. 1¹ «Комплексна експертиза» такого змісту: «Комплексна експертиза – це дослідження, що проводиться не менш як двома експертами різних галузей знань або різних напрямів у межах однієї галузі знань». Організаційні основи комплексного експертно-криміналістичного дослідження транспортних засобів і документів, що їх супроводжують, на загальному та спеціальному рівнях визначаються положеннями чинного законодавства України та полягають у здійсненні конкретних заходів відповідними суб'єктами.

Список використаних джерел:

1. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 9–10, № 11–12, № 13. Ст. 88. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
3. Кодекс адміністративного судочинства України : Закон України від 5 липня 2005 року № 2747-IV. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2747-5>.
4. Господарський процесуальний кодекс України : Закон України від 6 листопада 1991 року № 1798-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>.
5. Про судову експертизу : Закон України від 25 лютого 1994 року № 4038-XII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4038-12>.
6. Цивільний процесуальний кодекс України : Закон України від 18 квітня 2004 року № 1618-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>.
7. Положення про Експертну службу Міністерства внутрішніх справ України : затв. Наказом МВС України від 3 листопада 2015 року № 1343. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1390-15>.
8. Інструкція з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні : затв. Наказом МВС України від 7 липня 2017 року № 575. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0937-17/page>.
9. Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень : затв. Наказом Міністерства юстиції України від 8 жовтня 1998 року № 53/5 (у редакції Наказу Міністерства юстиції України від 26 грудня 2012 року № 1950/5). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98>.
10. Інструкція з організації проведення та оформлення експертних проваджень у підрозділах Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України : затв. Наказом МВС України від 17 липня 2017 року № 591. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1024-17>.
11. Інструкція про порядок проведення криміналістичних досліджень транспортних засобів і реєстраційних документів, що їх супроводжують, працівниками Експертної служби МВС України : затв. Наказом Міністерства внутрішніх справ України від 31 травня 2013 року № 537. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1309-13>.

12. Інструкція з організації взаємодії підрозділів Експертної служби МВС із територіальними органами з надання сервісних послуг МВС : затв. Наказом МВС України від 18 січня 2016 року № 28. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0204-16>.

13. Деякі питання надання підрозділами Міністерства внутрішніх справ, Національної поліції та Державної міграційної служби платних послуг : Постанова Кабінету Міністрів України від 4 червня 2007 року № 795. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/795-2007-%D0%BF>.

14. Сезонов В.С. Проблемные вопросы взаимодействия Экспертной службы МВД Украины с подразделениями Национальной полиции Украины. *LEGEA SI VIATA*. 2018. № 5/2 (317). С. 164–168.

15. Порядок державної реєстрації (перереєстрації), зняття з обліку автомобілів, автобусів, а також самохідних машин, сконструйованих на шасі автомобілів, мотоциклів усіх типів, марок і моделей, причепів, напівпричепів, мотоколясок, інших прирівняних до них транспортних засобів та мопедів : затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 7 вересня 1998 року № 1388 (назва Постанови у редакції Постанови Кабінету Міністрів України від 23 грудня 2009 року № 1371). URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1388-98-п>.

16. Про затвердження Переліку платних послуг, які надаються підрозділами Міністерства внутрішніх справ, Національної поліції та Державної міграційної служби, і розміру плати за їх надання : Постанова Кабінету Міністрів України від 4 червня 2007 року № 795. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/795-2007-%D0%BF/conv/page>.

SENCHENKO N. M.,
Candidate of Law,
Associate Professor of the Department
of Criminal Law and Justice
(Chernihiv National University of Technology)

UDC 347.91/.95:343.13

CIVIL CLAIM IN CRIMINAL PROCEEDINGS REGARDING APPLICATION OF MEASURES OF THE EDUCATIONAL AND MEDICAL NATURE: THE PROBLEMS OF THEORY AND PRACTICE

The article is devoted to the study of the problems of theory and practice of presenting a civil claim in criminal proceedings regarding the use of compulsory measures of educational and medical nature. For this purpose the theoretical approaches and opportunities of solving law enforcement issues as for providing a civil claim in certain categories of criminal proceedings are analyzed.

Key words: *criminal proceedings, civil claim, compulsory measures of medical nature, minors, compulsory measures of educational nature.*

Стаття присвячена дослідженню проблем теорії та практики пред'явлення цивільного позову у кримінальному провадженні стосовно застосування примусових заходів виховного та медичного характеру. З цією метою проаналізовано теоретичні підходи та можливості вирішення питань правозастосування норм щодо забезпечення цивільного позову в певних категоріях кримінальних проваджень.

Ключові слова: *кримінальне провадження, цивільний позов, примусові заходи медичного характеру, неповнолітні, примусові заходи виховного характеру.*

